

Hoogpathogene AI in Nederland

Leren van een 'geluk' bij een on

Het risico dat trekvogels AI-virussen mee naar Nederland nemen, is tegenwoordig aanzienlijk groter dan zo'n tien jaar geleden. Eind 2014 hadden we 'geluk' dat de uitbraken niet in een pluimveedicht gebied waren. Maar hoe voorkomen we dat het weer gebeurt?

Vrijdag 14 november 2014 om 16.00 uur meldt zich een dierenarts met vier levende en twee gestorven leghennen aan de balie van de GD-sectiezaal. Op het inzendformulier staat dat sprake is van ernstig verhoogde uitval (1 procent) en heel veel zieke dieren. Ook staat vermeld dat de water- en voeropname

en de eiproductie (nog) niet afwijkend zijn. Bij sectie ziet de GD-dierenarts bij een aantal dieren een geringe luchtpijp-ontsteking, een beginnende buikvlies-ontsteking en een ernstige darmstoornis met bloedingen in de darm. Bij de twee gestorven dieren is slechts gering oedeem in de buikvliesen waarneembaar.

De betreffende dierenarts en GD besluiten samen dat AI niet uitgesloten kan worden en melden de verdenking. Later blijkt dat het om een hoogpathogene H5N8-infectie gaat. Op zondag 16 november worden de dieren op het bedrijf geruimd. De verantwoordelijke instanties hebben de daaropvolgende gevallen van H5N8 snel in beeld, waardoor snel actie ondernomen kan worden. De gevallen blijken afzonderlijke introducties van het virus te zijn: de virussen zijn wel verwant maar niet volledig hetzelfde. Later blijkt dat in smienten, een wilde eendensoort, vergelijkbare virussen aanwezig waren die overeenkomen met virussen die in Zuidoost-Azië en

Trekkende wilde vogels nemen het virus mee naar andere werelddelen, waaronder Europa en Noord-Amerika.

Rusland zijn gevonden. Deze winter heeft de Erasmus Universiteit van ongeveer duizend wilde watervogels in Nederland bloedonderzocht: 17 procent van de smienten bleek seropositief op H5N8. Het is aannemelijk dat deze virussen vanuit Azië met trekkende watervogels zijn meegekomen en op één of andere manier in onze stallen terecht kwamen. Als je terugkijkt, denk je: wat zou er gebeurd zijn als een pluimveehouder of dierenarts besloten had om het nog een paar dagen aan te kijken? Dan was weer een dag verloren gegaan waarin het virus van de besmette stal naar andere stallen of, erger nog, naar andere bedrijven verspreid had kunnen worden.

Eerdere AI-uitbraken

De laatste twaalf jaar werden we in Nederland geconfronteerd met meerdere hoog- en laagpathogene AI-uitbraken:

2003 In 2003 was er een H7N7-uitbraak: een laagpathogeen AI-virus dat, waarschijnlijk via contact met eenden, in een koppel vrije uitloop-dieren terechtkwam en zich muteerde in een hoogpathogeen AI-virus. Wanneer laagpathogene virussen van het H5- en H7-type zich vermeerderen, treden vaak 'constructiefoutjes' op. Zo'n constructiefoutje is niet meer dan een verkeerde bouwsteen. Als die op een specifieke plek van het genetische materiaal voorkomt, kan een laagpathogeen AI-virus een kwaadaardig virus worden. Die kans is heel klein, maar de gevolgen kunnen desastreus zijn, zeker in een pluimveedicht gebied. In Italië gebeurde dat in 2000 en in Nederland in 2003; hierbij zijn respectievelijk 16 miljoen en 25 miljoen dieren gestorven of geruimd.

2004-2014 Van 2004 tot 2014 waren er alleen uitbraken van laagpathogene AI. De ziekteverschijnselen waren minder dramatisch dan in 2003, maar vanwege het risico op mutatie tot hoogpathogene AI zijn al deze koppels geruimd.

2014 In november werden we, zoals vermeld, geconfronteerd met een uitbraak van een AI-virus dat al hoogpathogeen was op het moment van insleep. Dat deze hoogpathogene AI-virussen in Nederland voorkomen is verontrustend. In Azië was al bekend dat er vogels zijn die hoogpathogene virussen bij zich dragen. De problemen daar zijn zo groot dat ze niet meer op te lossen lijken. De wilde vogels zijn een reservoir geworden waarin het virus kan overleven en van daaruit komen ze bij commercieel pluimvee terecht. De trekkende wilde vogels nemen het virus mee naar andere werelddelen, waaronder Europa en Noord-Amerika.

2015 Recent hebben de H7N7-uitbraken in Engeland en Duitsland nogmaals aangetoond dat het risico van besmetting met zowel een laagpathogene als een hoogpathogene AI groot kan zijn. Het gaat hier om een AI-type dat in de Europese vogelpopulatie bekend is en waarbij het minder waarschijnlijk is dat het tijdens de jaarlijkse trek van watervogels vanuit Azië meekomt. Bij infecties met influenzavirussen speelt dus niet alleen de autochtone maar ook de allochtone vogelpopulatie een rol.

Wat nu?

In de wereld komen meerdere hoogpathogene AI-virussen (H5N1, H5N2, H5N6, H5N8, H7N3) voor, maar ook een aantal laagpathogene AI-virussen (H7N9) die voor de mens gevaarlijk zijn. De situatie in Zuidoost-Azië toont aan dat AI-uitbraken uit meerdere afzonderlijke introducties vanuit wilde vogels ontstaan. Ook is duidelijk dat het virus zich van een besmet bedrijf binnen een beperkte afstand of via contacten kan verspreiden. Een land als Thailand heeft, ondanks de aanwezigheid van AI-virus binnen de wilde vogelpopulatie, de situatie redelijk onder controle. Dit komt doordat Thailand besmette pluimveebedrijven ruimt en hele strikte hygiëne-maatregelen toepast.

We dienen ons te realiseren dat het aantal hoogpathogene AI-virussen in de wereld op dit moment zo groot is, dat het risico dat trekkende vogels ze mee naar ons land nemen beduidend groter is dan een tiental jaar geleden. Als we de bedrijfsvoering niet concreet veranderen, worden we blijvend geconfronteerd met AI-gevallen. Als het hoogpathogene AI betreft, zal dit direct lei-

den tot verhoogde sterfte en productieproblemen. Een snelle melding van een verdenking is dan cruciaal. In 2014 hadden we het 'geluk' dat de uitbraken in een pluimvee-gebied waren. Een uitbraak in de Gelderse Vallei had desastreus kunnen zijn.

Hygiënescan

We moeten ons ook realiseren dat de samenleving grootschalige ruimingen niet meer zal accepteren wanneer de sector onvoldoende maatregelen treft om uitbraken te voorkomen. Omdat we nog geen vaccins hebben dat tegen alle AI-typen beschermt, is het voorkomen van contact tussen commercieel pluimvee en (uitwerpselen van) wilde vogels essentieel. De laatste H5N8-uitbraken leerden ons dat insleep van ontlasting van vogels (via mens, materialen of ongedierte) nog belangrijker is dan we al dachten. Een ieder die pluimvee heeft zal zich maximaal moeten inspannen om het virus buiten te houden. Bedrijven beoordelen met de hygiënescan is daarbij een hulpmiddel en het invullen van die scan is een moment om kritisch naar de bedrijfssituatie en de bedrijfsprocessen te kijken.